

Nr 11.

Första kammarens allmänna beredningsutskotts utlåtande över motion om utredning av kostnadsbesparingar för kommuner och församlingar vid ökat användande av eldbegängelse.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 354, har herr *Lundgren* m. fl. anhållit, att riksdagen ville hemställa hos Kungl. Maj:t att snarast möjligt låta verkställa utredning av kostnadsbesparingar för kommuner och församlingar vid ett ökat användande av eldbegängelse i stället för jordbegravning.

Motionärerna framhåller, att kostnader till mycket betydande belopp årligen nedlägges på kyrkogårdsväsendet och att en stor del därav går till kyrkogårdsutvidgningar och arbetsuppgifter, som skulle vara onödiga i den mån eldbegängelse komme helt till användning. Olika utredningar har verkställts för uppskattning av de besparingar samhället kan göra genom en mera omfattande övergång till eldbegängelse. Av bl. a. kostnadsskäl har man icke kunnat göra en objektiv och brett upplagd undersökning, som visar hur stora besparingarna blir för det allmänna på orter av olika storleksordning och med olika kyrkogårdsförhållanden. På en del orter har visserligen företagits sådana utredningar, men dessa har varit alltför påverkade av rent lokala och temporära förhållanden för att kunna läggas till grund för bedömanden på andra orter. Motionärerna finner det därför synnerligen värdefullt, om man till grund för såväl lokala som centrala myndigheters bedömande av angelägenhetsgraden för åtgärder till eldbegängelseskicket främjande kan lägga en allsidig utredning beträffande de besparingar, som kan uppnås av det allmänna genom en ökad övergång till eldbegängelse.

Utskottet har tagit del av yttranden över en inom andra kammaren väckt likalydande motion av Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska pastoratens riksförbund och Svenska eldbegängelseföreningen.

Motionen tillstyrkes av alla utom Stadsförbundet, som anser, att man innan en större utredning sättes i gång bör sammanställa och bearbeta de utredningar, som redan verkställts.

Stadsförbundet erinrar om att anskaffande och ordnande av begravningsplats, liksom uppförande av krematorium, ankommer på församlingen och icke på den borgerliga kommunen. Bortsett därifrån är det ur kommunal synpunkt angeläget, att möjligheterna till kostnadsbesparingar inom denna

gren beaktas. Förbundet ifrågasätter om man icke i första hand bör åstadkomma en sammanställning av resultaten av redan gjorda utredningar. Det material, som därvidlag finns att tillgå, bör vara tillräckligt för att belysa storleken av de fördelar i fråga om minskad åtgång på mark och minskade anläggningskostnader, som står att vinna vid ökat användande av kremation. Ett bidragande skäl till att man bör först bearbeta tillgängliga uppgifter utgör även det förhållandet att kommunernas innehav av mark för begravningsändamål givetvis varierar från ort till ort och att man därför knappast kan dra alltför vittgående slutsatser rörande möjliga kostnadsbesparingar.

Stadsförbundet erinrar till sist om att byggnadsstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t i januari 1950 (angående ändrade bestämmelser för beviljande av byggnadstillstånd för anläggning eller utvidgning av begravningsplatser) riktat statsmakternas uppmärksamhet på den stora betydelse kremationen har som medel att minska det eljest allt större behovet av mark för begravningsändamål. Styrelsen ifrågasatte därvid att åtgärder borde övervägas för att möjliggöra ett fortsatt byggande av krematorier. Enligt förbundets mening bör den i motionen begärda utredningen sammankopplas med den av byggnadsstyrelsen ifrågasatta utredningen och uppdraget begränsas till att avse en bearbetning av hittills verkställda lokala utredningar rörande uppförande av krematorier och i samband därmed stående frågor om behovet av nya eller vidgade begravningsplatser m. m. Förbundet anser, att det ligger närmast till hands, att en dylik utredning anförtros antingen byggnadsstyrelsen eller Svenska eldbegängelseföreningen.

Landskommunernas förbund erinrar om att möjligheterna att till ett rimligt pris förvärva mark i nära anslutning till redan befintliga kyrkogårdar befunnits små. Nya begravningsplatser har därför icke sällan måst anläggas på betydande avstånd från den gamla kyrkogården med ökade olägenheter och kostnader för såväl församlingen som den enskilde. I församlingar med stenbunden mark eller eljest olämplig jordmån har det oftast varit förenat med stora praktiska svårigheter att anlägga kyrkogårdar för jordbegravning. Härtill kommer, att arbetslönerna för det löpande underhållsarbetet stigit avsevärt jämfört med tidigare år. Med hänsyn till nu anförda skäl bör enligt förbundet en utredning komma till stånd. Man bör därvid icke bara ta fasta på de besparingar, som kan uppstå på grund av minskat markutrymme och lägre underhållskostnader utan även till möjligheten av att krematorier och begravningsplatser anordnas gemensamt för flera församlingar.

Pastoratens riksförbund framhåller, att frågan om eldbegängelse eller icke i viss mån är ömtålig samt att man därför bör undvika alla åtgärder från det allmännas sida, som kan kännas som påtryckning att övergå till eldbegängelse. Detta gäller åtgärder riktade mot såväl enskilda som för-

samlingar. Församlingarna bör icke lägga hinder i vägen för dem, som önskar begravning enligt den gamla ordningen men å andra sidan ej motsätta sig en utveckling mot ett ökat användande av eldbegängelse, i den mån denna utveckling kan antas svara mot den allmänna uppfattningen om begravningsformerna. Enär kostnaderna för begravningsväsendet och särskilt för kyrkogårdarna är stora, vilket i synnerhet gäller tätorterna, anser sig förbundet kunna tillstyrka utredning, detta så mycket mer som en sådan skulle underlätta för församlingarna att överblicka de ekonomiska konsekvenserna av de skilda begravningssätten.

Eldbegängelseföreningen anför i huvudsak:

Den begärda utredningen är av utomordentlig betydelse, då kyrkogårdskostnaderna i vårt land uppgår till mycket stora belopp. Allt flera kommuner har under de två senaste decennierna fått stora svårigheter att bemästra sina kyrkogårdsförhållanden, och dyrbar produktiv mark måste oupphörligen offras till plats för nya kyrkogårdsanläggningar. Under 1920-talet uppgick antalet begravda i enskilda gravar på vissa orter endast till 20 %, medan siffran på samma orter nu ligger nära 80 %. Den nu antydda utvecklingen har fört med sig, att kyrkogårdsanläggningarna måste utökas i en omfattning, som tidigare ansetts otänkbar. Sådana utvidgningar skulle vid övergång till eldbegängelse i kanske de flesta fallen bli onödiga. Därjämte skulle driftkostnaden för kyrkogårdarna kunna väsentligt nedbringas.

Föreningen och en del av eldbegängelseörelsen intresserade personer har under årens lopp verkställt olika utredningar angående de besparingar samhället kan göra genom en mera omfattande övergång till eldbegängelseskicket. Av olika anledningar, bl. a. kostnadsskäl, har dessa utredningar dock måst göras alltför begränsade och ytliga för att vara tillfredsställande. Föreningen tillstyrker därför utredning, som skulle bli till stor nytta för de flesta församlingar och kommuner och därigenom för hela det svenska samhället. En sådan utredning skulle även bli av stor betydelse vid bedömning av angelägenhetsgraden av krematoriebyggen för de myndigheter, som har att ta befattning med frågan om byggnadstillstånd.

Utskottet är ense med motionärerna om att en ökad övergång till eldbegängelse i stället för jordbegravning skulle innebära ekonomiska besparingar för kommuner och församlingar. Anläggande och underhåll av kyrkogårdar drar betydande kostnader, framför allt i de snabbt växande tätorterna, där dyrbar produktiv mark i ökad omfattning måste upplåtas till begravningsplatser. Det är således av stort samhällsekonomiskt värde att eldbegängelseskicket främjas, och en utredning rörande besparingar som kan uppnås av det allmänna genom en ökad övergång till eldbegängelse synes därför vara motiverad. Emellertid har, såsom av Stadsförbundets yttrande framgår, lokala utredningar på hithörande område verkställts

på åtskilliga orter. Någon sammanställning av dessa utredningar har icke gjorts, men förbundet ifrågasätter om icke en dylik sammanställning i första hand borde åstadkommas. Utskottet förmodar också att det material som föreligger som resultat av dessa lokala undersökningar kan vara tillräckligt för att möjliggöra ett bedömande av fördelarna i fråga om minskad åtgång på mark och minskade kostnader i övrigt vid ökat användande av eldbegängelse.

Utskottet vill vidare erinra om att byggnadsstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t år 1950 riktat uppmärksamheten på att ökad kremation skulle väsentligen minska det allt större behovet av mark för begravningsändamål. Härigenom kan den av motionärerna upptagna frågan redan sägas ha bringats under Kungl. Maj:ts prövning.

Med hänvisning härtill får utskottet hemställa,

att motion I: 354 ej måtte till någon första kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 14 april 1953.

På utskottets vägnar:

LARS ANDERSSON.

Närvarande: herrar Lars Andersson, Sandberg*, Birger Andersson, Weiland, John Wiktor Jonsson*, fru Wallentheim*, herrar Arrhén*, Axel Andersson, Jansson*, Karl Persson och Nerman.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.